

บทที่ 2

ประชาคมแปซิฟิก

1. ภูมิหลัง

สภาพของการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบัน เน้นความสำคัญของการจัดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางด้าน เศรษฐกิจของบรรดาประเทศในย่านแปซิฟิก ทำให้เกิดข้อเสนอในการสร้างโครงสร้างความร่วมมือทาง เศรษฐกิจในภูมิภาคขึ้นมาโดยนักธุรกิจและนักวิชาการของญี่ปุ่นออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา ในราวต้นทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา เพื่อเป็นองค์การในการปรึกษาหารือ เพื่อให้รัฐบาลทั้งหลายร่วมมือในการวางนโยบาย เศรษฐกิจแห่งชาติไปในทิศทางที่เอื้อต่อกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญของการก่อตั้งนี้คือ

- ส่งเสริมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน การค้า การลงทุน การอุตสาหกรรม การถ่ายทอดความรู้ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ด้อยพัฒนา
- ส่งเสริมให้รักษาไว้ซึ่งระบบเศรษฐกิจ เสรีนิยมและนโยบายการค้าเสรี
- ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิกและประชาชนของกลุ่มประเทศสมาชิก ด้วยการแลกเปลี่ยนทัศนะ ข้อคิดเห็น การศึกษา วัฒนธรรมและการจัดตั้งสถาบันการวิจัยและการศึกษา
- ส่งเสริมการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรทางทะเลให้เป็นประโยชน์

2. เหตุผล

2.1 การต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกและกลุ่มประเทศอาเซียนอยู่ในระดับสูงปริมาณการค้าเพิ่มขึ้น กลายเป็นตลาดที่สำคัญมากทั้งในด้านการค้าและการลงทุน นอกจากนี้ ประเทศในภาคพื้นแปซิฟิกส่วนใหญ่ต้องอาศัยซึ่งกันและ

กันมากทางด้านเศรษฐกิจ คือ ค่าขายระหว่างกันมากกว่าร้อยละ 60 ของปริมาณ การค้าทั้งหมดกับต่างประเทศ¹ ประเทศที่จะมาเป็นสมาชิกก็อยู่ในฐานะที่จะตอบสนอง ซึ่งกันและกันและได้ทั้งทางด้านวัตถุดิบและเทคโนโลยี

2.2 การไม่เมืองการค้ากลางร่วมมือทางภูมิภาคแปซิฟิก องค์การที่มีอยู่ก็มีได้ ตอบสนอง เป้าหมายหรือครอบคลุมภาคพื้นแปซิฟิกอย่างเต็มที่

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) เป็นสภากาการค้าหรือเฉพาะระหว่างประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกที่ พัฒนาก้าวหน้ามากแล้ว (รวมทั้งสหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ ญี่ปุ่น) มีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้า และกำหนดแนวโครงการช่วยเหลือ ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนา

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยการนำประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนาเจรจาหรือด้วยกัน แต่ไม่มีจุด มุ่งหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกในภาคพื้นดังกล่าวโดยเฉพาะ

ESCAP (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) ซึ่งแม้ว่าจะจะเป็นองค์การของสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในภาคพื้นนี้โดยตรง แต่ก็ได้รับความสำเร็จในขอบเขตจำกัดและไม่ได้พิสูจน์ ว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยความสะดวกแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมใน ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

Colombo Plan ซึ่งเชื่อมโยงประเทศที่ก้าวหน้า พัฒนาแล้วกับ ประเทศกำลังพัฒนา มีหน้าที่สำคัญทางด้านความร่วมมือทางวิชาการโดยมิได้มุ่งไปทาง

---

¹ Saburo Okita, "Japan and the Pacific Basin" Journal of International Affairs, Summer 1983, p. 17.

ด้านปัญหาเศรษฐกิจการค้า

3. วิวัฒนาการ

จุดเริ่มต้นของแนวความคิดในการก่อตั้งประชาคมแปซิฟิก เป็นไปในลักษณะของการเห็นความสำคัญของการพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะ concept oriented แนวความคิดนี้ก่อตัวขึ้นในกลางทศวรรษ 1960 และเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นในครึ่งหลังของทศวรรษ 1970 วิวัฒนาการของแนวความคิดของการก่อตั้งประชาคมแปซิฟิกแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะของการก่อตัวของแนวความคิด (develop ideas on Pacific cooperation) 1960-1967.

ระยะที่แนวความคิดแพร่ขยายออกไป (internationalization of the idea) 1968-1977.

ระยะที่พยายามทำให้แนวความคิดนี้เป็นจริง (attempts to translate ideas into action) 1978 - ปัจจุบัน

3.1 ระยะของการก่อตัวของแนวความคิด (1960-1967)

แนวความคิดของความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้ก่อตัวขึ้นในประเทศญี่ปุ่นเมื่อต้นทศวรรษ 1960 โดยนักธุรกิจชื่อ นาย Morinosuke Kajima ซึ่งเป็นนักการเมืองพรรค LDP ได้นำเรื่องเข้าสู่สภา Diet ในปี 1960 โดยเสนอให้มีการจัดตั้ง pan-Pacific organization และเขาได้ยื่นข้อเสนออีกในปี 1964¹ ข้อเสนอของนาย Kajima ในตอนต้นนั้นเป็นในลักษณะ pan-Asianism

1

Tessa Morris - Suzuki, "Japan and the Pacific Basin Community," The World Today, December 1981, pp. 454-461.

มากกว่าเป็น pan - Pacific ในหนังสือของเขาซึ่งได้ตีพิมพ์ในปี 1973 กล่าวถึงองค์ประกอบของสมาชิกไว้อย่างไม่ชัดเจนนักว่าเป็น union of Asian Countries ซึ่งทำให้มีข้อถกเถียงถึงความหมายของเอเชีย เพราะสหภาพโซเวียตก็ถือว่าตนเป็นประเทศเอเชียได้เช่นกัน

นาย Kajima ได้รับอิทธิพลแนวความคิดนี้จากยุโรป โดยเพื่อนชื่อ Count Richard de Coudehare-Kalergi ซึ่งอยู่ในองค์กร Pan European movement ซึ่งเขารู้จักในระหว่างที่เขาปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ณ กรุงเบอร์ลิน¹ เขาเสนอแนวความคิดที่ว่าญี่ปุ่นควรจะเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาสถานการณ์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจในเอเชีย เพื่อความเป็นปึกแผ่นของภูมิภาคนี้ ซึ่งก็ได้รับการโจมตีว่าเป็นรูปแบบของ hegemonism ในขณะเดียวกันนั้นนักวิชาการด้านเศรษฐกิจชั้นนำของญี่ปุ่น 2 คนคือ นาย Saburo Okita และนาย Kiyoshi Kojima ก็ได้ร่วมกันศึกษารายละเอียดเรื่องความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกซึ่งกลับได้รับการยอมรับมากกว่าข้อเสนอของนาย Kajima

ต้นทศวรรษ 1960 นาย Okita ในฐานะผู้อำนวยการของสถาบันวางแผนด้านเศรษฐกิจของญี่ปุ่นได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือในภูมิภาคทางด้านเศรษฐกิจภายใต้การสนับสนุนของ Japan Economic Research Center (JERC) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1963 ได้ทำรายงานขึ้นมา 1 ฉบับในหัวข้อ "ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในบริเวณแปซิฟิก" ซึ่งเรียกร้องให้มีการประชุมประจำปีของผู้แทนประเทศแปซิฟิกที่พัฒนาแล้วอันได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เพื่อหารือในประเด็นที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจการคมนาคม การขนส่ง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม ในขณะที่ระดับของผู้แทนได้เปิดกว้างไว้ ไม่ได้

---

¹ Morinosuke Kajima, The Road to Pan-Asia (Tokyo : The Japan Times, Ltd., 1973), "Preface" p.7.

ระบุว่า เป็นระดับรัฐบาลหรือระดับ เอกชน¹

นอกจากนั้น East-West Center ใน ฮอนโนลูลู ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1960 ก็เป็นองค์กรที่ส่งเสริมแนวความคิดการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในประเทศแปซิฟิก (Pacific Economic Co-operation - PEC) ให้แพร่หลายออกไปด้วยเป็นผู้สนับสนุนการจัดการประชุมเรื่อง "Economic Co-operation for Development and Trade in the Pacific" ขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 1964 ซึ่งได้มีการพูดถึงแนวความคิดการร่วมมือในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกกันอย่างกว้างขวาง² นาย Kojima ได้ไปร่วมการประชุมครั้งนั้นและเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นที่จะก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจแปซิฟิกขึ้น (Pacific Economic Community-PEC)

ในเดือนพฤศจิกายน 1965 JERC ได้จัดการประชุมระหว่างประเทศ เรื่อง มาตรการสำหรับการขยายตัวทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนา (Measures for Trade Expansion of Developing Countries) ขึ้น ซึ่งนาย Kojima ได้เสนอบทความ "A Pacific Economic Community and Asian Developing Countries" ที่เขาได้เสนอแนวความคิดในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของแปซิฟิกขึ้น (Pacific Free Trade Area-PAFTA) ประกอบด้วย ญี่ปุ่น สหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์³ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนาย Takeo Miki

¹ Tessa Morris - Suzuki, op. cit., p. 455.

² Kiyoshi Kojima, "Economic Co-operation in a Pacific Community." Pacific Community Lecture Series, East-West Center, 22 May 1980.

³ Kiyoshi Kojima and Hiroshi Kurimoto, "A Pacific Economic Community and Asian developing countries" in JERC, Measures for Trade Expansion of Developing Countries, (Tokyo : JERC, October, 1966), pp.93-134.

รัฐมนตรีต่างประเทศของญี่ปุ่นในขณะนั้นด้วยการให้นาย Kojima เดินทางไปใน ประเทศแปซิฟิก เพื่อหาข้อมูล เกี่ยวกับแนวความคิด PEC

แนวความคิดนี้ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลญี่ปุ่นในเดือน พฤษภาคม 1967 เมื่อนายกรัฐมนตรี Sato ให้การสนับสนุนนโยบายเอเชียแปซิฟิก (Asian-Pacific Policy) ของรัฐมนตรีต่างประเทศ Miki ในสุนทรพจน์ "An Asia-Pacific Policy and Japan's Economic Co-operation" ต่อ คณะกรรมาธิการพัฒนาเศรษฐกิจ (Keizei Doyukai : Committee for Economic Development)

ระหว่าง 1960-1967 ขณะที่แนวคิดของความร่วมมือในภูมิภาค เอเชียแปซิฟิกและบทบาทของญี่ปุ่นในฐานะเป็นผู้นำในภูมิภาคนี้ ก็ได้มีการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาด้วย¹ ในวงการรัฐบาลให้ความสนใจกับความร่วมมือในส่วนภูมิภาค โดยจัดประชุมในระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจขึ้นในปี 1966 ณ กรุง โตเกียว เป็นครั้งแรก และครั้งที่ 2 เดือนพฤษภาคม 1967 ณ กรุงมะนิลา แต่หลังจากที่ได้มีการก่อตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) ขึ้นในเดือนสิงหาคม 1967 การประชุม ระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจนี้ก็ยุติลง²

---

¹ The United States Library of Congress, Congressional Research Services, "An Asian-Pacific Regional Economic Organization : an exploratory concept paper." prepared for the Committee on Foreign Relations, United States Senate (Washington, D.C., Government Printing Office, 1979)

² Bernard K. Gordon, "Japan and the Pacific basin proposal." Korea and World Affairs (Summer 1981), pp. 268-288.

ในภาคเอกชนได้มีการก่อตั้ง The Pacific Basin Economic Council (PBECC) ขึ้นในเดือนเมษายน 1967 โดยกลุ่มนักธุรกิจญี่ปุ่นและออสเตรเลีย ในลักษณะขององค์การที่มิใช่รัฐบาล (non-governmental Organization-NGO) ประกอบด้วยนักธุรกิจนายธนาคาร นักอุตสาหกรรมจาก 5 ประเทศที่พัฒนาแล้วในแปซิฟิก เพื่อร่วมมือกันศึกษาประเด็นของการค้าและการลงทุนในภูมิภาคนี้ตลอดจนความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนเพื่อประโยชน์สูงสุดร่วมกัน

3.2 ระยะที่แนวความคิดแพร่ขยายออกไป (1968-1977)

ในเดือนพฤษภาคม 1968 รัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่น นาย Miki กล่าวถึงโครงการก่อตั้งกลุ่มเอเชียแปซิฟิกในที่ประชุมเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกว่า "บทบาทของญี่ปุ่นควรจะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วในแปซิฟิกกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้"¹

การริเริ่มและสนับสนุนการประชุมระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิกของญี่ปุ่นซึ่งยุติลงเมื่อมีการก่อตั้ง อาเซียน นั้น ในการประชุมครั้งสุดท้ายที่มะนิลาฟิลิปปินส์ได้แสดงท่าทีไม่ไว้วางใจต่อนโยบายและบทบาทของญี่ปุ่น ซึ่งอาจจะเข้ามาครอบงำภูมิภาคนี้² หลังจากนั้นญี่ปุ่นได้พยายามใช้วิธีการทูตปรับความเข้าใจในภูมิภาคนี้ใหม่ ขณะเดียวกัน อาเซียน ได้มีการพัฒนาการรวมตัวขึ้นจนเป็นที่ยอมรับในปี 1976 ในการประชุมสุดยอดที่บาหลี (Bali summit) นาย Miki ซึ่งรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ธันวาคม 1974 ได้พยายามที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม แต่ อาเซียน สงวนสิทธิ์การประชุมไว้แต่เฉพาะสมาชิก อาเซียน เท่านั้น³

¹ Bernard K. Gordon, Toward Disengagement in Asia, (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1969), p.66.

² Ibid., pp.66-67.

³ Bernard K. Gordon, "Japan and the Pacific basin proposal," op. cit, p. 277.

เทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจในแปซิฟิก ครั้งที่ 7 ณ กรุงโอ๊คแลนด์ ในเดือนสิงหาคม 1975 เกี่ยวกับความร่วมมือและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 8 ณ เมืองพัททยา ในเดือนกรกฎาคม 1976 เกี่ยวกับการค้าและการจ้างงานในประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย ครั้งที่ 9 ณ นครซานฟรานซิสโก ในเดือนสิงหาคม 1977 เรื่องทรัพยากรแร่ธาตุในย่านแปซิฟิก ครั้งที่ 10 ณ กรุงแคนเบอร์รา ในเดือนมีนาคม 1979 เรื่อง อาเซียนในภาวะเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลกและแปซิฟิก ครั้งที่ 11 ณ กรุงโซล ในเดือนกันยายน 1980 เกี่ยวกับบทบาทของประเทศที่พัฒนาแล้วทางด้านเศรษฐกิจ ครั้งที่ 12 ณ เมืองแวนคูเวอร์ ในเดือนกันยายน 1981 เรื่อง Renewable Resources of the Pacific Area

การประชุม PAFTAD เป็นการเพิ่มพูนความสนใจในแนวความคิดของการร่วมมือในภูมิภาคแปซิฟิก อย่างไรก็ตามการจัดการหารือในรูปแบบทวิภาคีก็มีส่วนเสริมแนวความคิดนี้ได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น "The Australia, Japan and Western Pacific Economic Relations Research Project" ของ Sir John Crawford และนาย Saburo Okita แห่งออสเตรเลียและญี่ปุ่นในปี 1972 เป็นความร่วมมือระหว่างนักวิชาการของ 2 ประเทศ ระหว่าง Australian National University และ JERC

ปลายทศวรรษ 1960 และต้นทศวรรษ 1970 ได้มีพัฒนาการแนวความคิด PEC ในญี่ปุ่น กล่าวคือได้มีการยุติการสนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของแปซิฟิก (PAFTA) ทั้งนาย Kiyoshi Kojima เองก็เห็นว่าไม่ควรจะจัดตั้งขึ้น ขณะเดียวกันได้มีการเสนอการจัดตั้ง OPTAD (Organization for Pacific Trade and Development) ขึ้นในที่ประชุม PAFTAD ในปี 1977 โดยนาย Peter Drysdale ซึ่งนาย Kojima และคนอื่น ๆ ต่างก็สนับสนุน

ปลายทศวรรษ 1970 ได้มีผู้สนใจในแนวความคิดเกี่ยวกับการขอตั้งประชาคมแปซิฟิกมากยิ่งขึ้นหลังจากการตีพิมพ์บทความของ Nomura Research

Institute ในปี 1977 กล่าวถึงผลประโยชน์ในอนาคตของญี่ปุ่นในกรอบขององค์
การความร่วมมือระดับภูมิภาคแปซิฟิก¹

3.3 ระยะที่พยายามทำให้แนวความคิดนี้เป็นจริง (1978-ปัจจุบัน)

ปี 1978 นับเป็นการเริ่มต้นของระดับรัฐบาลในการยอมรับแนวความคิดของการร่วมมือในแปซิฟิก เริ่มจากวุฒิสภาสหรัฐฯ สนใจแนวความคิดนี้เมื่อวุฒิสมาชิก John Glenn ประธานอนุกรรมการด้านกิจการเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ในกรรมาธิการวิเทศสัมพันธ์ของวุฒิสภาสหรัฐฯ เสนอผลงานการวิจัยของ Congressional Research Service โดยนาย Hugh Patrick แห่ง Yale University และนาย Peter Drysdale แห่ง Australian National University เกี่ยวกับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในการเข้าร่วม OPTAD²

ในปีเดียวกันนี้เอง นายกรัฐมนตรี Ohira แห่งญี่ปุ่น ได้ประกาศสนับสนุน "Pan Pacific Association" และก่อตั้ง Pacific Basin Co-operation Study Group ขึ้นในเดือนมีนาคม 1978 โดยมีนาย Saburo Okita เป็นประธานจัดตั้งคณะทำงานในด้านต่าง ๆ ขึ้น เพื่อศึกษาประเด็นเฉพาะเรื่อง

ในการประชุม UNCTAD ที่มะนิลาในปี 1979 นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย นาย Malcolm Fraser แถลงสนับสนุนแนวความคิด PEC และในเดือนมกราคม 1980 เมื่อนาย Fraser และนาย Ohira พบกันในออสเตรเลียได้ตกลงจัดตั้งการสัมมนาในระดับ non-governmental เพื่อขยายแนวความคิด PEC และได้มีการสัมมนาครั้งที่ 1 ณ กรุงแคนเบอร์รา ระหว่างวันที่ 15-17 กันยายน 1980

---

¹ Kiichi Saeki, ed., International Environment and Japan's Grand Strategy for the Twenty First Century (Kamakura : Nomura Research Institute, 1977)

² Congressional Research Services, op. cit., p. 31.

โดยมีคณะผู้แทนจากญี่ปุ่น สหรัฐรา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ อาเซียน 5 ประเทศ และหมู่เกาะแปซิฟิกใต้เข้าร่วม แต่ละคณะประกอบด้วยผู้แทนจากภาคเอกชน นักวิชาการและเจ้าหน้าที่รัฐบาล เข้าร่วมประชุมในฐานะ ส่วนตัวสำหรับประเทศไทยนั้น มี ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี .ดร.ถนัด คอมันตร์ .ดร.เสนาะ . อุณาภูล . และ ดร. ณรงค์ชัย . อัครเศรณี . เป็นผู้แทน โดยมี Sir John Crawford . อธิการบดี Australia National University เป็น ประธานการสัมมนา

สรุปรายงานการสัมมนา ผู้เข้าร่วมการสัมมนามีความเห็น เป็นเอกฉันท์ดังนี้

- 1) มีความจำเป็นต้อง เสริมความร่วมมือภูมิภาคทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมืองค์การสำหรับการหารือ เกี่ยวกับปัญหา นโยบายภูมิภาคที่สำคัญ ส่งเสริมความเข้าใจ . ตลอดจนแก้ปัญหา เศรษฐกิจที่สำคัญ
- 2) ให้ดำเนินการจัดตั้งประชาคม แต่การกระทำเป็นที่ละขั้นตอนให้มีโครงร่างที่หลวมพอสมควร แต่มีความมุ่งหมายและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติร่วมมือกันอย่างเต็มที่ในระดับภูมิภาค โดยให้ฝ่ายนักธุรกิจ นักวิชาการ และบุคคลในรัฐบาล เข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย
- 3) ให้ส่งเสริมความมุ่งหมายทางด้าน เศรษฐกิจและผลประโยชน์ของกลุ่ม ประเทศอาเซียนและกลุ่มแปซิฟิกใต้
- 4) ให้จัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมทั้งปัญหา ระดับโลกภายในกรอบภูมิภาค

ข้อเสนอแนะของการสัมมนา

- 1) ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือในแปซิฟิก (Pacific Cooperation Committee-PCC) ประกอบด้วยสมาชิก 25 คน จากบุคคลในวงการ ธุรกิจ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ประสานการแลกเปลี่ยนข้อสนเทศภายในภูมิภาค รวมทั้งจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินการศึกษาบางปัญหาสำหรับ

ความร่วมมือในภูมิภาค

- 2) ในขั้นแรกให้ PCC ประกอบด้วยสมาชิกจากประเทศที่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการสัมมนาครั้งนี้ และการประชุมครั้งแรกของ PCC ควรจะมีขึ้นในฤดูใบไม้ผลิครั้งต่อไปในซีกโลกภาคเหนือ
- 3) คณะกรรมการ PCC มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการและกำหนดเวลาของการมีสัมมนาครั้งต่อไปภายใน 2 ปี นับแต่บัดนี้
- 4) หน้าที่สำคัญที่สุดของ PCC คือ การจัดตั้ง คณะทำงานภายในขอบเขตที่ตกลงกัน เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาสำคัญ (เช่น การค้า การลงทุน พลังงาน ทรัพยากรทางทะเล และการบริการระหว่างประเทศ) และส่งรายงานดังกล่าวให้รัฐบาลพร้อมออกความเห็น ตลอดจนพิจารณาต่อไปเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันสำหรับความร่วมมือแปซิฟิกที่มีโครงสร้างถาวรในอนาคต
- 5) ให้ประธานในการสัมมนาแนะนำรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้ง PCC สำนักเลขานุการ ปัญหาเงินค่าบำรุง รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องปรึกษาหารือกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล

ครั้งที่ 2 ณ กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 3-5 มิถุนายน 1982¹ ซึ่งร่วมกันจัดขึ้นโดย คณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือในแปซิฟิกของประเทศไทยและคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) โดยมีคณะผู้แทนจากภาคเอกชน รัฐบาล และนักวิชาการของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ซิลิ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย สหรัฐอเมริกา และผู้แทนของ ESCAP และ OECD โดยมี ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี ดร.ถนัด คอมันตร์ เป็นประธานของที่ประชุมฯ และมีประธานร่วมอีก 3 ท่านคือ Sir John Crawford (ออสเตรเลีย) General Ali Murtopo (อินโดนีเซีย) และ Dr. Saburo Okita (ญี่ปุ่น)

¹ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ได้เข้าร่วมการสัมมนาในครั้งนี ในฐานะผู้สังเกตการณ์

มติของที่ประชุม

ที่ประชุมฯ มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการประจำ (Standing Committee) เพื่อเตรียมการประชุมครั้งต่อไป และจัดตั้งคณะทำงาน (Task Forces) ขึ้น 4 คณะ เพื่อทำการศึกษารื่องต่าง ๆ โดยผลของการศึกษาของคณะทำงานนี้จะเสนอให้ที่ประชุมครั้งต่อไปพิจารณา

1. คณะกรรมการประจำ ประกอบด้วย สมาชิก 8 ท่านคือ ๗๗๗ รองนายกรัฐมนตรี, Sir John Crawford (ออสเตรเลีย) เอกอัครราชทูต Richard Sneider (สหรัฐอเมริกา) Dr. Saburo Okita (ญี่ปุ่น) นาย Eric Trigg (แคนาดา) นาย David Sycip (ฟิลิปปินส์) General Ali Murtopo (อินโดนีเซีย) และ Dr. Nahm Duk Woo (เกาหลีใต้) ทั้งนี้สำนักเลขาธิการของคณะกรรมการประจำจะอยู่ที่ Centre of Strategic and International Studies (CSIS) ของอินโดนีเซีย

2. คณะทำงาน ซึ่งมีอยู่ 4 คณะจะดำเนินการศึกษาประเด็นปัญหาต่าง ๆ โดยมีสถาบันผู้ประสานงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบดังนี้

หัวข้อการศึกษา

ผู้ประสานงาน

- การค้า (สินค้าอุตสาหกรรม)	Korea Development Institute
- การค้า (สินค้าเกษตรกรรม)	Thailand's Pacific Economic Cooperation Committee
- การค้า (แร่ธาตุ)	Australian National University
- การลงทุนและการถ่ายทอดเทคโนโลยี	Japan's Special Committee for Pacific Cooperation

คณะทำงานนี้จะทำการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการและข้อคิดเห็นของไตรภาคี

ข้อสังเกต

1) ผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจาก 3 ฝ่าย มีท่าทีต่อความร่วมมือที่แตกต่างกัน คือ ผู้ที่มาจากภาครัฐบาลจะพยายามหลีกเลี่ยงพันธะหรือข้อผูกมัดใด ๆ ที่จะมีต่อรัฐบาลของประเทศของตน ส่วนนักธุรกิจมีความกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือนี้บรรลุผล เนื่องจากจะ เป็นการช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ของฝ่ายตน ในขณะที่ฝ่ายนักวิชาการจะพยายามเน้นแนวปรัชญาของความร่วมมือว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง

2) ผู้เข้าร่วมประชุมจากประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่เห็นว่าอาเซียนยังคงเป็นองค์การความร่วมมือที่สำคัญและจำเป็นในปัจจุบัน แต่ในอนาคตความร่วมมืออาจจะต้องขยายออกไปในรูปของความร่วมมือในภูมิภาคแปซิฟิกได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมผลประโยชน์ของฝ่ายอาเซียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ความร่วมมือดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้อาเซียนอ่อนแอลงไป

4. รูปแบบต่าง ๆ ของความร่วมมือในภูมิภาคแปซิฟิก

4.1 PAFTA และ OPTAD ของนาย Kojima (1968)

ข้อเสนอของนาย Kojima ในเรื่องการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของประเทศแปซิฟิกในปี 1965 และปรับปรุงแก้ไขในปี 1968 ซึ่งเสนอต่อที่ประชุม PAFTAD ครั้งที่ 1 มีพื้นฐานของการรวมตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศในแปซิฟิกที่พัฒนาแล้ว 5 ประเทศ เพื่อตอบสนองการก่อตั้งประชาคมยุโรป (European Economic Community) ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ EEC สามารถจัดภาษีภายในระหว่างประเทศสมาชิกในปี 1968 นาย Kojima เห็นว่าประเทศในแปซิฟิกก็น่าจะทำได้เช่นเดียวกัน อันจะเป็นผลดีต่อการขยายการค้าในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศจะได้รับผลประโยชน์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศสมาชิกทั้ง 5 ซึ่งจะ เป็นข้อขัดข้องของการจัดตั้ง PAFTA นอกจากนั้น

ประเทศในแปซิฟิกทั้ง 5 นี้ ยังขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและบูรณาการระหว่างกันก็ยังไม่มั่นคงพอที่จะเห็นความสำคัญของการรวมตัวกัน ดังเช่นประเทศในประชาคมยุโรป

ในปี 1968 นาย Kojima ยอมรับว่าข้อเสนอของคนนั้นเป็นการข้ามขั้นตอนบางอย่างไป จึงเสนอทางเลือกใหม่ให้มีการขยายความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วในแปซิฟิกทั้ง 5 กับประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคนี้ทั้งทางด้านการค้าและการให้ความช่วยเหลือในลักษณะ functional มากกว่าจะเป็นไปในรูป institutional integration อย่างที่เสนอในคราวแรก เขาเสนอให้มีการจัดตั้งองค์การเพื่อการค้าและการพัฒนาในแปซิฟิก (Organization for Pacific trade and development-OPTAD) ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการกำหนดพฤติกรรมระหว่างประเทศ (international behavior) 3 ประการคือ

1. กำหนดพฤติกรรมอันเหมาะสมในนโยบายการค้า (a code of good conduct in the field of trade policy)
2. กำหนดหลักการในการลงทุนในต่างประเทศ (a code of overseas investment)
3. กำหนดหลักการในการให้ความช่วยเหลือและนโยบายการค้าต่อประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนา (a code of aid and trade policy toward associated developing countries)

ข้อเสนอ OPTAD ของนาย Kojima เป็นการวางรากฐานสำหรับจัดตั้ง PAFTA โดยเป็นองค์กรกลางในการที่ประเทศที่พัฒนาแล้วในแปซิฟิกทั้ง 5 จะมีความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้

อย่างไรก็ตาม ทั้ง PAFTA และ OPTAD ของนาย Kojima จะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาล (intergovernmental bodies-IGO)

4.2 OPTAD ของนาย Drysdale และนาย Patricks (1979)

ในการพิจารณาข้อเสนอ PAFTA ในที่ประชุม PAFTAD ในปี 1968

ทำให้พบว่าข้อ เสนอนี้รับ ไม่ได้ทั้งในแง่ของ เศรษฐกิจและการ เมืองมีความเห็นคัด
ค้านทั้งในและนอกประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะออสเตรเลีย แคนาดา และนิวซีแลนด์¹

นาย Drysdale และนาย Patricks ร่วมกันเสนอ OPTAD
ที่ต่างออกไปทั้งในลักษณะของโครงสร้าง จุดมุ่งหมาย ขอบเขตของการ เข้ามีส่วน
ร่วมและการจัดตั้งองค์การ โดยคำนึงถึงการขยายขอบเขตของความร่วมมือทางด้าน
เศรษฐกิจในภูมิภาคแปซิฟิก ทั้งนี้เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในครึ่งหลังทศวรรษ 1970
ต่างไปจากในทศวรรษ 1960 นาย Kojima เน้นถึงปัจจัยภายนอกที่จะมีผล
กระทบต่อประเทศในแปซิฟิก ในขณะที่นาย Drysdale และนาย Patrick
เน้นถึงการเคลื่อนไหวของ เศรษฐกิจระหว่างประเทศแปซิฟิกด้วยกัน ซึ่งนำมาถึง
ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างด้าน เศรษฐกิจ อันเป็นเหตุให้จำเป็นต้องมีเวทีที่จะเจรจ
กัน นอกจากนั้นทั้ง 2 ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของย่านแปซิฟิกซึ่งเพิ่มมากขึ้นจาก
ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น
2. การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและการค้าของประเทศที่กำลังพัฒนาใน
เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3. การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของยุโรปตะวันตกข้างล่าง²

ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีสถาบันหรือองค์กรขึ้นมารองรับ การเจริญ
เติบโตทางด้านโครงสร้างทาง เศรษฐกิจของภูมิภาค เอเชียแปซิฟิกเพื่อขจัดปัญหา

---

¹ Peter Drysdale, "An organization for Pacific trade, aid and development : regional arrangements and the resource trade" in Lawrence B. Krause and Hugh Patrick, eds., Mineral Resources in the Pacific Areas, paper and proceedings of the Ninth Pacific Trade and Development Conference (San Francisco, Federal Reserve Bank of San Francisco, 1978), p. 11.

² Congressional Research Service, op. cit., pp. 4-5.

ระหว่างกันซึ่งอาจจะเกิดขึ้นซึ่งโครงสร้างของ OPTAD จะออกมาในลักษณะ

1. เป็นองค์การระหว่างรัฐบาล (inter-governmental organization)
2. โครงสร้างขององค์การจะเป็นในลักษณะรวม ประเทศที่มีระบบตลาดเสรีของอเมริกาเหนือและแปซิฟิกตะวันตก
3. หน่วยบริการจะมีลักษณะ เล็กไม่เป็นระบบราชการมากนัก เพื่อความคล่องตัว
4. ประเด็นปัญหาต่าง ๆ จะมีคณะทำงานพิเศษตั้งขึ้นเพื่อศึกษาเฉพาะรายไป
5. ลักษณะของการดำเนินงานจะเป็นในแง่ของการปรึกษาหารือในลักษณะไม่เป็นทางการและมีการติดต่อกันเป็นประจำ

OPTAD นี้จะเป็นเวทีของบรรดาประเทศที่มีระบบตลาดเสรีทั้งหมดในภูมิภาคแปซิฟิกไม่จำกัดเฉพาะ 5 ประเทศพัฒนาแล้วในแปซิฟิกเท่านั้น แต่ในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้ง เขาเสนอแนะว่าควรจะเป็นในรูปของ 5 ประเทศที่พัฒนาแล้ว 5 ประเทศ อาเซียน เกาหลีใต้ ปาปัวนิวกินี และประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกใต้ แล้วจึงค่อยขยายตัวไปถึงลาตินอเมริกาในภายหลัง

4.3 Pacific basin co-operation concept (1980)

Pacific basin co-operation concept (PBCC) ของ Japanese Study Group ทำให้แนวความคิดความร่วมมือในแปซิฟิกแพร่ขยายออกไป โดยกว้างขวางในลักษณะไม่นำการเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยว เน้นเฉพาะความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น กล่าวถึงการสร้างกลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการโดยการจัดคณะกรรมการจัดการประชุมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นขั้นแรกของการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างกัน¹ โดยให้ความสำคัญกับความสนใจ

¹

The Pacific Basin Co-operation Study Group (Japan), Report on the Pacific Basin Co-operation Concept May 1980, p.79.

ร่วมกัน ซึ่งข้อเสนอนี้ได้รับการพิจารณากันอย่างกว้างขวางในการสัมมนา ณ กรุงแคนเบอร์ราในปี 1980 และได้มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือแปซิฟิก (Pacific Cooperation Committee-PCC) ขึ้น ดังรายละเอียดที่กล่าวได้แล้วในข้อ 3.3

4.4 ASEAN - Pacific Forum ของนาย Kojima (1981)

นาย Kojima มีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวความคิด PEC มาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 ได้พยายามแก้ไขและเสนอแนะการรวมตัวกันของประเทศในแปซิฟิก ข้อเสนอ PAFTA ของเขานั้นเมื่อผ่านไปได้มีองค์การ General Agreement on Trade and Tariff (GATT) ทำหน้าที่ลดกำแพงภาษีและเครื่องกีดขวางทางการค้าทั่วโลก อย่างไรก็ตาม เขาตระหนักถึงความจริงที่ว่าทั้ง GATT และ PBCC ค่อนข้างจะเป็นแนวความคิดที่กว้างเกินไป จึงคิดที่จะเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวและสามารถเห็นได้ชัดตระหนักถึงความ เป็นจริงในภูมิภาค เขายังเห็นว่า OPTAD ยังคงเป็นการยากที่จะเกิดขึ้นและเร็วเกินไป (pre-mature) เขาเริ่มมองมาที่อาเซียนและเห็นว่าการเริ่มต้นด้วย ASEAN - Pacific Forum ในฐานะอนุภูมิภาคของ OPTAD ระหว่างอาเซียนกับ 5 ประเทศพัฒนาแล้วในแปซิฟิก¹ หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายตัวออกไปก็จะบรรลุเป้าหมายในการก่อตั้ง OPTAD

อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของอาเซียนไม่ใช่สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น เนื่องจากอาเซียนมี dialogues กับทั้ง 5 ประเทศพัฒนาแล้วในแปซิฟิกอยู่แล้ว และอาจรู้สึกลำบากใจ หากจะเป็นในลักษณะกลุ่มต่อกลุ่ม

1

Kiyoshi Kojima, "Economic co-operation in a Pacific Community," Asia - Pacific Community, Spring 1981, pp. 1-10.